

เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างเสริมความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ Buddhist Economics and the Strengthening of the New Parents

ธงชัย สิงอุดม

Thongchai Singudom

คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย

Faculty of Social Sciences, buddhism loie College

Corresponding author, E-mail : thongchai_07@hotmail.co.th.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างเสริมความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่” เป็นการศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจที่มีต่อการสร้างเสริมความมั่นคงทางครอบครัว 2) ศึกษาระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวเชิงเศรษฐศาสตร์ และ 3) บูรณาการหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างเสริมความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพภาคสนาม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทางเศรษฐกิจที่มีต่อการสร้างเสริมความมั่นคงทางครอบครัวในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย หลายครอบครัวได้ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์เนื่องจากเป็นสังคมเกษตรกรรม อาชีพและรายได้หลักของครอบครัวจะมาจากการจำหน่ายสินค้าและพืชผลทางการเกษตรเป็นหลัก

2. ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวเชิงเศรษฐศาสตร์ในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 1) จะต้องพยายามหารายได้เสริม 2) มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน 3) จะต้องมีการวางแผนในการใช้จ่าย และ 4) ใช้ชีวิตความพอดี พอประมาณ มีเหตุมีผลตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างเสริมความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ 1) ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) คบหากัลยาณมิตรและพึงละเว้นจากอบายมุข 3) ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 4) ขวนขวายหาอาชีพเสริมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 5) จัดทำบัญชีครัวเรือน 6) ก่อหนี้สินบนพื้นฐานของความจำเป็น และ 7) มีการออมเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ : เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ ; การสร้างเสริมความมั่นคงของครอบครัว ; ครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่

ABSTRACT

The objectives of Buddhist economics and the strengthening of the new parents is a study to: 1) study the economic condition of family security, 2) study the systems and mechanisms for the economics of parents is security and 3) integration of Buddhist economics and family security. Use qualitative research methodology using documentary research, in-depth interviews from key informants, and focus groups Discussion from qualified and relevant persons. Findings were as follow:

1. The economic condition of family security in AmphoeMueangLoei, Loei Province, has many economic impacts because it is an agricultural society. The main occupation and income of the family comes from the sale of agricultural products and crops.

2. The system and mechanism for enhancing family economic security in AmphoeMueangLoei, Loei Province. 1) It is necessary to pay extra income. 2) The household account is set up. 3) It must be planned for use. And 4) live a fit, reasonable, reasonably effective in the philosophy of sufficiency economy.

3. The Buddhist Economics and the Strengthening of the New Parents 1) to live in accordance with the philosophy of sufficiency economy, 2) to associate with the virtuous and to abstain from the torment, 3) to work in the diligence of the faithful, 4) a career and take advantage of free time, 5) Make a household account, 6) Make a debt based on necessity and 7) Have savings for the future. Continued prosperity and a sustainable future

Keywords : Buddhist economics ; New Parents ; the strengthening of the family

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการบริโภคที่ไร้ขีดจำกัดทางวัตถุนิยมทำให้เกิดความมั่งคั่งสลายไปทุกยุคสมัยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบทที่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมาช่วยเหลือในการดำรงชีวิตของพลเมือง ทุกคนล้วนทำงานเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยแม้ว่ารายได้หรือรายจ่ายจะแตกต่างกันไปก็ตามแต่ก็พยายามดิ้นรนหาหนทางเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองปรารถนา ยิ่งวัตถุนิยมเจริญมากเพียงไร กิเลสของมนุษย์หาได้ลดลงไปแต่แต่น้อยแต่กลับเพิ่มความต้องในปัจจัยทางวัตถุเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติที่เรียกว่า แย่งอาหารกันกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กันนอน ซึ่งเป็นอย่างนี้มาช้านานที่ไม่ได้แตกต่างไปจากมนุษย์ในยุคหินเพราะต้องการเอาตัวรอดพ้นจากความหิวกระหายของความเป็นมนุษย์ ที่ใครสามารถจะมีอำนาจวาสนาว่าผู้อื่นก็ต้องได้สิทธิมากกว่าคนอื่นในสังคมจึงเกิดการแสวงหาที่เข้าไปเบียดเบียนผู้อื่นอย่างไร้จิตสำนึกต่อความเป็นเพื่อนมนุษย์

พ่อ-แม่มีใหม่ในฐานะผู้สร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคมจึงไม่ได้แตกต่างไปจากการเอาตัวรอดพ้นไปจากความหิวกระหาย และดิ้นรนแห่งค่านิยมทางสังคมเหมือนกัน ต่างพากันดิ้นรนหาหนทางเพื่อหาเลี้ยงในการเลี้ยงครอบครัวของตนเองให้เป็นสุขซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท [1] แต่กระนั้น พ่อ-แม่มีใหม่เชื่อว่าจะมีทรัพย์สินเงินมาจากครอบครัวของพ่อแม่มาแต่เดิม ต่างก็ต้องอาศัยการทำงานเพื่อหาทรัพย์สินมาจุนเจือครอบครัวต้องมีอาชีพสำหรับเลี้ยงดูลูกน้อยที่กำลังเติบโตขึ้นมา ต้องมีปัจจัยในการดำรงชีวิตในสังคมเท่าที่จะแสวงหาได้ แต่กระนั้นหากมองในสังคมภาคอีสานเกือบทุกจังหวัดจะมีแนวโน้มของการย้ายถิ่นฐานในช่วงหน้าแล้งเพื่อไปสู่การประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมในตัวเมืองที่จำเป็นจะต้องพึ่งพิงลูกน้อยไว้กับปู่ย่าตายายให้ดูแล ทำให้ช่องว่างของการอบรมเลี้ยงดูของลูกของตนเองตกไปอยู่ในฐานช่องว่างระหว่างวัยซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบัน “ครอบครัวแห่งกลาง” ในลักษณะข้างต้นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย และผู้ทำหน้าที่ดูแลหลานที่เป็นเด็กส่วนใหญ่ก็คือ

ผู้สูงอายุที่นับวันสุขภาพร่างกายก็เริ่มเสื่อมถอย การดูแลตนเองก็ลำบากอยู่แล้วยังต้องรับภาระในการเลี้ยงดูหลานที่เป็นเด็กนอกเหนือจากภาระงานที่อาจยังมีบางส่วนที่ต้องทำงาน ซึ่งภาระที่ผู้สูงอายุต้องแบกรับนั้นเป็นภาระที่หนักโดยครัวเรือนขยายส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่มีทั้งพ่อแม่ลูก และปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยอยู่ด้วยกัน โดยในปี 2553 ครอบครัวแห่งกลางมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 94.5 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 3.2 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี 2553 [2]

นอกจากนี้ปัญหาการโยกย้ายสถานที่ในการทำงานย่อมเป็นปัญหาในสังคมตามจังหวัดต่างๆ ในแถบภาคอีสานนั้นก็คือเด็กจะเติบโตขึ้นมาที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อ-แม่ผู้ให้กำเนิดเกิดขึ้นมาทำให้การอบรมเลี้ยงดูจากปู่ย่าเป็นลักษณะของการตามใจมากกว่าการอบรมให้เป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ยังคงแก้ไขไม่ได้ เช่นกรณีพ่อ-แม่มีใหม่ในจังหวัดเลยที่สมัยหนึ่งมีการร่อนเร่ออกต่างจังหวัดเพื่อไปขายฉลากกินแบ่งรัฐบาล เมื่อได้เงินมาต่างก็พากันสร้างบ้านซื้อรถจักรยานยนต์ รถยนต์ ซึ่งถือเป็นวิถีการใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อให้ลูกได้มีวัตถุที่เทียบเท่ากับลูกครอบครัวอื่น แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไประบบเศรษฐกิจเริ่มตกต่ำทำให้เงินหมดลงทำให้ระบบการเงินของครอบครัวเริ่มมีปัญหามากขึ้นในขณะที่ลูกก็ถูกฝึกให้ใช้เงินและติดวัตถุนิยมจนเป็นนิสัยถือเป็นการซ้ำเติมภาวะปัญหาให้รุนแรงยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในครอบครัวของพ่อ-แม่มีใหม่ที่ไม่ได้สนใจในการจัดการทรัพย์สินในครอบครัว

ขณะเดียวกันปัญหาของครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่ส่วนใหญ่มักพบอีกว่า จะมีอาชีพที่ไม่แน่นอน มีการโยกย้ายถิ่นฐานและทิ้งลูกน้อยไว้กับปู่ย่า การเสพติดวัตถุนิยมเนื่องจากการแข่งขันทางสังคม ขาดความรู้ความเข้าใจในการเป็นพ่อ-แม่ มีการหย่าร้างภายในครอบครัว ขาดระบบการจัดการทางเศรษฐกิจครอบครัวที่ดีและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย นอกจากนี้บางส่วนของกลุ่มยังเป็นผู้ที่รักความสบายมากเกินไป ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากการไม่ได้เตรียมความพร้อมสำหรับการวางแผนก่อนที่จะมีลูก และนับวันปัญหาเหล่านี้ก็ทวีความรุนแรงและยังไม่มียาออกหรือทางแก้ไขปัญหานี้

คำถามจึงมีอยู่ว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะมีผลต่อการเสริมความมั่นคงทางครอบครัวในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น หากมีการนำหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธที่ว่าด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือหลักอื่นๆ เข้าไปเยียวยารักษา ดูแล

หรือบูรณาการ จะมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมหรือเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่ให้เกิดความเข้มแข็งได้จริงหรือไม่ และหากจะมีการประยุกต์ใช้ระบบการบริหารจัดการรายได้ตามหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธเพื่อการเลี้ยงดูครอบครัวให้มั่นคง เข้มแข็ง และยั่งยืนจะมีแนวทางหรือรูปแบบเป็นไปในลักษณะใด คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาวิจัยในเรื่องข้างต้นนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจที่มีต่อการเสริมความมั่นคงทางครอบครัว
2. เพื่อศึกษาระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวเชิงเศรษฐศาสตร์
3. เพื่อบูรณาการหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการเสริมความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการเสริมความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่” เป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพ่อ-แม่มีใหม่ (In-experienced Family) แนวคิดและกระบวนการ (Concept and Process) การสร้างความมั่นคงของครอบครัว (Stability of the Family) และเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ (Buddhist Economics) เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่ตามกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ 1) รายได้ 2) รายจ่าย 3) หนี้สิน และ 4) การออม และการประยุกต์ใช้กระบวนการเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธตามหลักทฤษฎีธรรมิกัตถประโยชน์ ได้แก่ 1) อุฏฐานสัมปทา 2) อารักขสัมปทา 3) กัลยาณมิตตตา และ 4) สมชิวตา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำให้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการ แพทย์ พยาบาล นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ และนักวิชาการด้านสังคม จำนวน 7 รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและครอบครัว นักวิชาการ ปราชญ์ชุมชน เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 รูป/คน โดยศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ในระหว่างเดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ประกอบด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 7 รูป/คน ได้แก่
 - 1.1 ดร.จันทน์ วงศ์ อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
 - 1.2 พระครูใบฎีกา ทวีศักดิ์ นรินโท เจ้าอาวาสวัดชลธาราราม บ้านท่าแพ
 - 1.3 น.ส. ละอ อ.บุญชู รองประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บ้านนาโคก
 - 1.4 นางสาว เอมมิกา ศรีกังวานใจ ผู้ช่วยปฏิบัติงานพัฒนาสังคม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย
 - 1.5 หลีจุ จูมจะนะ ท่านเป็นหมอประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เทศบาลนาอ้อ
 - 1.6 นางกัญจรัตน์ สมทรัพย์ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ประจำสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก
 - 1.7 นายธีระศักดิ์ สุนารักษ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชน สำนักงานจังหวัดเลย
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและครอบครัว นักวิชาการ ปราชญ์ชุมชน เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 รูป/คน
 - 2.1 นางพะยอม ราชพัฒน์ ผู้แทนพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - 2.2 ดร.วาทัญญู แสนใจวุฒิ พัฒนาการจังหวัดเลย
 - 2.3 นายไพรัช จันทรแสง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาอ้อ-ศรีสองรัก
 - 2.4 นายประจวบ คีลธรรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก

2.5 พระมหาสุวิญญ์ปภสโร รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

2.6 นางนุชนาฏ สายบุญเย็น ผู้แทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย

2.7 นายธนพัฒน์ เจริญรัตน์ ผู้แทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย

เครื่องมือการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. สัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อการส่งเสริมความมั่นคงทางครอบครัว
3. ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อตรวจสอบสรุปข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อการส่งเสริมความมั่นคงทางครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธเศรษฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 2 ติดต่อประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการสัมภาษณ์ โดยออกหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์เลยเพื่อขออนุญาตทั้งการกำหนดวัน และเวลาในการลงพื้นที่ในแต่ละจุด

ขั้นตอนที่ 3 การออกสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 7 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและครอบครัว นักวิชาการ ปราชญ์ชุมชน เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 5 การบูรณาการหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการส่งเสริมความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่

ขั้นตอนที่ 6 การสังเคราะห์ และวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ ระบบ กลไก บูรณาการเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มีใหม่

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอบทความวิจัยและผลการวิจัยต่อสาธารณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นทางคณะผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบสามเล่า ได้แก่ ความสอดคล้องด้านผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ความสอดคล้องด้านเวลา ความสอดคล้องด้านสถานที่โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) ส่วนการสนทนากลุ่มเฉพาะจะศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาข้อสรุปบนพื้นฐานของความสอดคล้องตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ เชิงพุทธ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพทางเศรษฐกิจที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางครอบครัวในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย หลายครอบครัวได้ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์เนื่องจากเป็นสังคมเกษตรกรรม อาชีพและรายได้หลักของครอบครัวจะมาจากการจำหน่ายสินค้าและพืชผลทางการเกษตรเป็นหลัก

2. ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวเชิงเศรษฐศาสตร์ในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1) จะต้องพยายามหารายได้เสริม 2) มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน 3) จะต้องมีการวางแผนในการใช้จ่าย และ 4) ใช้ชีวิตความพอดีพอประมาณ มีเหตุมีผลตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพอ-แม่เมื่อใหม่ 1) ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) คบหากัลยาณมิตรและพึ่งพาตัวเองจากอบายมุข 3) ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 4) ขวนขวายหาอาชีพเสริมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 5) จัดทำบัญชีครัวเรือน 6) ก่อหนี้สินบนพื้นฐานของความจำเป็น และ 7) มีการออมเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต

สรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพทางเศรษฐกิจที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางครอบครัว จากการศึกษา พบว่า ในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย หลายครอบครัวได้ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อการ

สร้างเสริมความมั่นคงทางครอบครัว โดยทุกครอบครัวมีความเห็นส่วนใหญ่ตรงกันว่าในเรื่องของรายได้และการออมเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ในปริมาณที่น้อยหรือต่ำขณะที่เรื่องรายจ่ายและหนี้สินนั้นกลับมีทิศทางที่พุ่งสูงขึ้นเนื่องจากค่าครองชีพและปัจจัยจำเป็นพื้นฐานที่มีเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทั่วไปของครอบครัว ชุมชน และสังคมในพื้นที่อำเภอเมืองเลยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม อาชีพและรายได้หลักของครอบครัวจะมาจากการจำหน่ายสินค้าและพืชผลทางการเกษตรเป็นหลัก หากปีไหนประสบกับภาวะน้ำท่วมน้ำแล้งครอบครัวเกษตรกรก็จะได้รับผลกระทบในเรื่องของเศรษฐกิจระดับครัวเรือนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา “สภาพการดำเนินชีวิตครอบครัวพอแม่เมื่อใหม่และบริการทางสังคมสำหรับครอบครัว” [3] ที่พบคล้ายกันว่า สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวพอแม่เมื่อใหม่รายได้ไม่เพียงพอ รายได้ไม่มีความแน่นอน บางครอบครัวมีอาชีพรับจ้างได้ค่าจ้างวันละ 150-200 บาท ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัวจำนวนมาก บางรายหารายได้จากงานที่มีเป็นช่วงๆ หรือหารายได้เป็นรายวันพอเงินหมดค่อยหาใหม่ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของครอบครัวได้

2. ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวเชิงเศรษฐศาสตร์จากการศึกษา พบว่า ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพอ-แม่เมื่อใหม่เชิงเศรษฐศาสตร์ในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 1) จะต้องพยายามหารายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพหลัก โดยมุ่งเน้นพัฒนาอาชีพเสริมหรืออาชีพสำรอง มาเป็นรายได้เพื่อสนองตอบต่อค่าใช้จ่ายหนี้สิน หรือความต้องการของครอบครัว 2) มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบถึงประมาณการรายรับ และประมาณการรายจ่ายรวมถึงหนี้สินของครัวเรือน ขณะเดียวกันเมื่อทราบถึงรายจ่ายแล้วก็ต้องมีการจัดการให้มีจำนวนที่น้อยลงหรือลดลง 3) จะต้องมีการวางแผนในทุกๆ เรื่อง ตั้งแต่การวางแผนในเรื่องรายรับทั้งรายได้ประจำและรายได้เสริม การวางแผนเรื่องรายจ่ายที่จะต้องจ่ายในเรื่องที่จำเป็น และที่สำคัญจะต้องไม่ก่อหนี้สินหรือถ้าหากจะก่อหนี้สินก็ต้องรับดำเนินการปลดเปลื้องหนี้สินที่มีให้ลดน้อยและหมดไปโดยเร็วที่สุด และ 4) ดำเนินการเก็บออมด้วยความพอดี พอประมาณ มีเหตุมีผลตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของครอบครัว

ผลการศึกษาวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว [4] ที่พบว่า ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงในด้านชีวิตครอบครัวและชีวิตการทำงานให้เป็นศูนย์กลางแกนหมุนกระบวนการพัฒนา เพื่อส่งเสริมปัจจัยเกื้อหนุนความเข้มแข็งภายในตัวครอบครัวเอง ตลอดจนการมีหลักคตินิยมในการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตครอบครัว การประกอบอาชีพสุจริตด้วยความรับผิดชอบขยันหมั่นเพียรและรู้จักพัฒนาความสามารถในการทำงานอยู่เสมอ และยังคงสอดคล้องกับหลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย [5] ที่พบว่า หลักการประพฤติปฏิบัติของบุคคลเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุด 3 ระดับ คือ จริยศาสตร์ระดับต้นคือศีล 5 จริยศาสตร์ระดับกลางคือกุศลกรรมบถ 10 และจริยศาสตร์ระดับสูงคืออริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ขณะเดียวกันผลการวิจัยที่ค้นพบยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ [6] ที่พบว่า หลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตนตามแนวอริยมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมาภังคะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติและสัมมาสมาธิ และหลักการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวตามหลักการปฏิบัติตามหลักทฤษฎี 8 มิติ 4 ประการ ผลที่ได้รับจากหลักการดังกล่าวมี 3 อย่าง คือ 1) ก่อเกิดความเสมอภาคทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการศึกษา ก่อเกิดความปรองดองในครอบครัว และความผาสุกในการครองเรือน 2) ได้รับประโยชน์โลกหน้า และ 3) ได้รับประโยชน์สูงสุดคือการหลุดพ้นจากปัญหาทั้งปวง

3. หลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างเสริมความมั่นคงทางครอบครัวพอ-แม่มีใหม่จากการศึกษา พบว่า 1) จะต้องดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) จะต้องหมั่นคบหากัลยาณมิตรและพึงละเว้นจากอบายมุข 3) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียรสุจริต มีสติ มีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิดดี และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 4) ขวนขวายหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้และใช้เวลาว่างเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อครอบครัว 5) จัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นฐานข้อมูลประกอบการคิดหรือตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินตรา 6) ก่อหนี้

สินบนพื้นฐานของความจำเป็นและเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล และ 7) มีการออมเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงในด้านชีวิตครอบครัวและชีวิตการทำงานให้เป็นศูนย์กลางแกนหมุนกระบวนการพัฒนา เพื่อส่งเสริมปัจจัยเกื้อหนุนความเข้มแข็งภายในตัวครอบครัวเอง ตลอดจนการมีหลักคตินิยมในการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตครอบครัว การประกอบอาชีพสุจริตด้วยความรับผิดชอบขยันหมั่นเพียรและรู้จักพัฒนาความสามารถในการทำงานอยู่เสมอ และยังคงสอดคล้องกับ หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย ที่พบว่า หลักการประพฤติปฏิบัติของบุคคลเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุด 3 ระดับ คือ จริยศาสตร์ระดับต้นคือศีล 5 จริยศาสตร์ระดับกลางคือกุศลกรรมบถ 10 และจริยศาสตร์ระดับสูงคืออริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ขณะเดียวกันผลการวิจัยที่ค้นพบยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ ที่พบว่า หลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตนตามแนวอริยมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมาภังคะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติและสัมมาสมาธิ และหลักการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวตามหลักการปฏิบัติตามหลักทฤษฎี 8 มิติ 4 ประการ มาประยุกต์ใช้ให้รู้จักบริหารจัดการระหว่างความพอเพียงอย่างวัดดูวิสัยและความพอเพียงอย่างจิตวิสัยให้เกิดดุลยภาพซึ่งกันและกันเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัวผลที่ได้รับจากหลักการดังกล่าวมี 3 อย่าง คือ 1) ก่อเกิดความเสมอภาคทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการศึกษา ก่อเกิดความปรองดองในครอบครัว และความผาสุกในการครองเรือน 2) ได้รับประโยชน์โลกหน้า และ 3) ได้รับประโยชน์สูงสุดคือการหลุดพ้นจากปัญหาทั้งปวง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพอ-แม่มีใหม่ ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้ศึกษาขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงทางครอบครัวกับการดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง(หลักแห่งความพอดี)ให้สามารถใช้ได้จริงในปัจจุบัน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงทางครอบครัวกับการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยประโยชน์ให้สามารถใช้ได้จริงในปัจจุบัน

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความมั่นคงทางครอบครัวตามวิถีพุทธในเขตจังหวัดเลย

4. ควรมีสร้างเครื่องมือวิจัยเพิ่มเติมนอกจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกเช่น การสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

5. การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทาง หรือพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับนักวิจัยที่จะหาแนวทาง กระบวนการ หรือวิธีการที่จะนำ เอาจรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้กับครอบครัวที่ประสบปัญหาในการพัฒนาหรือเป็นครอบครัวที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับการสร้างเสริมความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่” สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน ทางคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีอุปการคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Jiraporn Chompikul, PraneeSuthisukon, Kriengsak Sueluerm and DusaneeDammee. (2009). **Relationship in Thai Families**. Nakonpatom : ASEAN Institute for Health Development, Mahidol University, Thailand.
- [2] Chittinun Tejagupta and Others. (2012). The Development of Knowledge and Information for e-Family Learning: Family and Sufficiency. Research Report. Nonthaburi :Sukhothai Thanmathirat Open University, Thailand.
- [3] Konta Tumhirun and others. (2010). **Family Life, Parenting, Family and Social Services for Families**. Conference 2010, Family Education “Sharing Thinking Together Learning Thai Family Crisis” 11 - 12 February 2010 at the 80th to Glorify Hall of SukhothaiThammathirat Open University.
- [4] Thai Family Development and Research Center. (2010). **Study and Development Models for Enhancing Family Security**. Nonthaburi : Sukhothai Thanmathirat Open University, Thailand.
- [5] Prawithoon Santajitto (Phothised). (2012). An Analysis of The Principle of Buddhist Ethics for Solving Problems of The Householder in Thai Society. **Journal od Graduate MCU Khonkaen Campus**, 1 (1) : January-June 2012.
- [6] Maechee WongphetKongjan. (2016). “The Model of Strengthening the Stability of the Family by Buddhist Integration” **Journal of MCU Peace Studies**, 4 (Special Issue) on the Occasion of Celebrating the World Visakha Puja Day.

